ואי כרבן גמליאל סבירא להו לימרו כרבז

גמליאל לעולם כרבן גמליאל סבירא להו

והא דקא אמרי עד חצות כדי להרחיק את

האדם מן העבירה כדתניא חכמים עשו סייג

לדבריהם יכדי שלא יהא אדם בא מן השדה

ואשתה קימעא ואישן קימעא ואח"כ אקרא ק"ש ואתפלל וחומפתו שינה ונמצא ישן כל

הלילה אבל אדם בא מן השדה בערב נכנם

לבית הכנסת אם רגיל לקרות קורא ואם רגיל

לשנות שונה וקורא ק"ש ומתפלל ואוכל פתו

ומברך שיוכל העובר על דברי חכמים חייב

מיתה מאי שנא בכל דוכתא דלא קתני חייב

מיתה ומאי שנא הכא דקתני חייב מיתה

איבעית אימא משום דאיכא אונם שינה

ואיבע"א לאַפּוקי ממאן דאמר יּתפּלת ערבית

רשות קמ"ל דחובה: אמר מר קורא ק"ש

ומתפלל מסייע ליה לר' יוחנן מדאמר ר' יוחנן

יאיזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה

לתפלה של ערבית רבי יהושע בן לוי אומר

בערב ואומר אלך לביתי ואוכל

א) עירובין כא:, ב) ולקמן כז ב שבת ט ב יומא פו :ו. ג) לחמו בשבת של המנו פרון, ג) נקמן דף ט:, ד) [יבמות לה: קדושין לה: צ"ב ח: ט. ע"א לד: עג: חולין קיח: חמורה ל:ן, ס) לקמן יא, ו) לקמן ט ב ועי רש"א שם ד"ה כיון, ו) [בע"י וברב אלפס א" בר אבייה ובזה וכוב מתפס מי כו מבינח ובינ נכון מאמר הסמוך ולייל שם וא"ר אלעזרן, ח) נייא אלפי"ן, ע) פסחים קיח., י) [לייל רב ש) פטוחט קינו, י) [נירני לפי לה לחי או רב יוסף], ל) נירצ"י ד' ל. ד"ה ולעביד, ל) [לקמן כו ב כפי שנדפס שם בלד הגליון וע"ע מוס' שם ד"ה והלכתא©],

הגהות הב"ח

(א) גמ' חזר דוד וסמכה ברות החדש:

גליון הש"ם

בגם' וכל העובר ד"ח. עירובין כ"ל ע"ב ועי׳ רש"י סוטה ד ע"ב ד"ה. עירונין כ"ח ע"יב וע"י רש"י סוטה ד ע"ב ד"ה נעקר וכחום' שם: שם מאורתא נמי הוי. ע"ל ע ע"ל: שם כוון . רבנו השכיבנו. דתקינו תשובת הרשב"ה סימן עי תשונת הרשבית סיתן ניא: שם בכל יום ג'יפ. בהרא"ש ליתא ג'יפ וכן בטור וברוקח סיתן ש"ך איתא כל האומר תהלה לדוד בכל יוס מונטח (ו: שם מפני שיש בה מפלתן. עי משונת הרשנ"ח סימן מ"ט: בהגהת מהרי"ב אחר בהגהת מהרי"ב אחר הם"ד והלכתא. וע"ע מגילה :כ"ג ע"ל תום' ד"ה כיון

מוסף רש"י

סייג. גלל (סנהדריו לז. מו נדה ג: אבות פ"ג מי"ג). תפלת ערבית רשות. מפני שהיל כנגד הקטר חלצים ואמורים שאין מעכנין כפרתן (שבת ש:).

רבינו חננאל

אמר ר' יהושע כן לוי אעפ"י וכו'. הא דאמר ר' יהושע בז לוי אעפ״י שקרא , אדם קריאת שמע בבית אום קראון שמע בביון הכנסת מצווה לקרותה על מטתו, ואינו קורא אלא שמע והיה אם שמוע אבל לא פרשת ציצית.

רב ניסים גאוו

ואיבעית אימא ל**אפ**וקי ממאז בשיין יייביי דתפלת ערבית רשות. מי

הוא שאמר דתפלת ערבית הוא שאמר דתפלת ערבית רשות ר' יהושע הוא ואיתא בפרק תפלת השחר (דף כז) אמר רב יהודה אמר שמואל תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ר' יהושע אומר

ואי כרבן גמליאל סבירא להו. דמשמע ליה בשכבך כל זמן שבני אדם שוכבים ויש בכלל הזה כל הלילה: לימרו כר"ג. עד עמוד השחר: מן העבירה. שמא יסמוך על שהות שיש לו כדתניא: קימעא. מעט: משום אונם שינה. התוחפתו לעבור על דברי חכמים הוזקקו להזהירו

יותר: ממחן דחמר. לקמן בפ' תפלת השחר (דף מו): אמר מר קורא ק"ש. של ערבית מחלה ואח"כ מתפלל: מסייע ליה לר' יותנן. דחמר ערבית נמי ק"ש ואחר כך תפלהי כדי שיסמוך גאולה לתפלה. ודלא כר' יהושע בן לוי דאמר תפלה ואחר כך ק"ש: זה הסומך. וכל שכן דשחרית דעיקר גאולת מלרים בשחרית הוה כדכתיב ממחרת הפסח ילאו בני ישראל (במדבר לג). וסמיכת גאולה לתפלה רמזה דוד בספר תהלים דכתיב ה' לורי וגואלי (תהלים יט) וסמיך ליה יענך ה' ביום לרה (שם כ). ואמרי בברכות ירושלמי (פ״ה ה״ה) מי שחינו סומד גאולה לתפלה למה הוא דומה לאוהבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך יצא המלך ומצאו שהפליג אף הוא הפליג אלא יהיה אדם מקרב להקב"ה אליו ומרלהו בתשבחות וקלוסין של יציאת מנרים והוא מתקרב אליו ובעודו קרוב אליו יש לו לתבוע לרכיו: **בחמלע הקנום**. בין שני ק"ש תקנו כל תפלות של יום דקא סבר תפלת ערבית קודמת לק"ש: גחולה מאורסא לא הוי. הילכך גאולה דאורתא לא חשיבא לאהדורי עלה סמיכת תפלה: מה קימה ק"ש ואח"ר תפלה. דבשחרית כולהו מודו דבעי מסמך: שלש פעמים. כנגד שלש תפלות: דחים ביה מרתי. דאתי באל"ף בי"ת ויש בו שבח הכנת מזון לכל חי: אפילו הכי. אף על פי שהפסיק נו"ן מפני נפילה שבה ולא אבה לרמוה חזר ורמו סמיכת הנפילה תכף לה: ויעף אלי. בפריחה אחת ולא הרגיע בינתים: מועף ביעף. שתי פריחות: בחחת. בפריחה אחת: אמרו בלבבכם. אמרו מה שכתוב על לבבך (דברים נו על משלבלס. שנאמר בשלבד (שם): ודומו. בשינה אחרי כן:

וקורא קריאת שמע ומתפלל. מכאן משמע שמשעה שהגיע זמן הריאת שמע של לילה שאין לו לאכול סעודה עד שיקרא ק"ש ויתפלל ערבית: דאבור רבי יוחנן איזהו בן העוה"ב ובו'. ואנו שאומרים יראו עינינו ופסוקים אחרים אחר השכיבנו. נראה הואיל

ותקינו להו רבנן ה"ל כגאולה אריכתא דתקינו לומר זה שבתוך כך יתפלל שיגמור כל אחד תפלתו. וגם יש באותם פסוהים י"ח אזכרות כנגד י"ח ברכות דשמנה עשרה ואגב שתקנו לומר אותם עינינו. והלכה כר׳ יוחנן דברייתא מסייע ליה וכן פסק ה"ג. ואם כן יש ליזהר שלא לספר בין גאולה דערבית לשמנה עשרה. ומיהו בסדר רב עמרס לתפלת ערבית לאשמעינן דלא בעינן דתפלת ערבית רשות. ולא נהירא [דאם כן] ר' יוחנן סבירא ליה תפלת ולהזהר מלספר בינתים ואי תימא השיא הלכתה ההלכתה דקיימה לן תפלת ערבית רשות והכא פסקינן כרבי יוחנן

חבירו גם הוא ולא ילך מבהכ"נ עד פסוקים תקנו לומר חתימה של יראו פי׳ מה שאנו אומרים קדיש בין גאולה מסמך גאולה דערבית לתפלה משום ערבית חובה דפלוגתא היא 0 דרב ור׳ יוחנן והלכה כר' יוחנן. ונכון להחמיר לריך לומר דאפילו אי סובר רבי יוחנו כרב דאמר רשות היא מכל מהום מחייב לסמוך. אם כן גם לנו יש לסמוך:

תפלות באמצע תקנום במאי קא מפלגי יאי בעית אימא קרא איבע"א סברא איבע"א סברא דר' יוחנן סבר גאולה °מאורתא גמי הוי אלא גאולה מעלייתא לא הויא אלא עד צפרא ור' יהושע בן לוי סבר כיון דלא הויא אלא מצפרא לא הויא גאולה מעלייתא ואב"א קרא ושניהם מקרא אחר דרשו דכתיב יבשכבך ובקומך ר' יוחנן סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש ואח"כ תפלה אף שכיבה נמי ק"ש ואח"כ תפלה ר' יהושע בן לוי סבר מקיש שכיבה לקימה מה קימה ק"ש סמוך למטתו אף שכיבה נמי ק"ש סמוך למשתו מתיב מר בריה דרבינא סבערב מברך שתים לפניה ושתים לאחריה ואי אמרת בעי לסמוך הא לא קא סמך גאולה לתפלה דהא בעי למימר השכיבנו אמרי כיון דתקינו רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא דאי לא תימא הכי שחרית היכי מצי סמיך והא יאמר רבי יוחנן יבתחלה אומר יה' שפתי תפתח ולבסוף יהוא אומר זיהיו לרצון אמרי פי אלא התם כיון דתקינו רבנן למימר ה' שפתי תפתח כתפלה אריכתא דמיא הכא נמי כיון דתקינו רבנן למימר השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא: אמר רבי אלעזר ״א״ר אבינא רכל האומר ⁴תהלה לדוד בכל יום• שלש פעמים מובמח לו שהוא בן העולם הבא מאי מעמא אילימא

ואם משום דאתיא באל״ף בי״ת נימא ⁵אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא ®אפין אלא משום דאית ביה •פותח את ידך נימא ®הלל הגדול דכתיב ביה יַנותן לחם לכל בשר אלא משום דאית ביה תרתי אמר רבי יוחנן מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי® מפני שיש בה מפלתן של שונאי ישראל דכתיב ®נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל במערבא מתרצי לה הכי נפלה ולא תוסיף לנפול עוד קום בתולת ישראל אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי 🕪 חזר דוד וסמכן ברוח הקדש שנא' יסומך ה' לכל הנופלים: א"ר אלעזר בר אבינא גדול מה שנאמר במיכאל יותר ממה שנאמר בגבריאל דאילו במיכאל כתי' ייועף אלי אחד מן השרפים ואלו גבי גבריאל כתי' ייוהאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף וגו' מאי משמע דהאי אחד מיכאל הוא אמר ר' יוחנן אתיא אחד אחד כתיב הכא ויעף אלי אחד מן השרפים וכתי' התם יוהנה מיכאל אחד (מן) השרים הראשונים בא לעזרני תנא מיכאל באחת גבריאל בשתים אליהו בארבע ומלאך המות בשמנה ובשעת המגפה באחת: א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ ימצוה לקרותו על משתו אמר רבי יוםי מאי קרא ברגזו ואל תחשאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה אמר רב נחמן

סמג עשין יט טור

ב ב מיי׳ פ״ו שם הלכה יח סימן כלה וטוש"ע או"ח

א מיי' פ"ו מהלכות מפלה הלכה ז טור

ושו"ע או"ח סימן רלה סעיף

סימן רלו סעיף ב: סימן רלו סעיף ב: יג ג מיי׳ פ״ב שם הלכה ט ג מייי פייב שם הנכה ט (סמג שם) טור ושו״ע או״ח סי' קי״א סעיף א': ד ד מיי' (וסמג) שם טוש"ע או"ח סימן קכב סעיף ב: מיי פ״ז שם הלכה יב

סמג עשין יט טוש״ע או״ח סימן נא סעיף ז [ורב אלפס פ׳ אין עומדין דף כו ע"ל]: מו ר מיי שם הלכה ב מוש"ע או״ח סימן רלט סעיף א:

תורה אור השלם

1. וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךּ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךְ בְּבֵיתֶךְ וּבְלֶכְתְךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךְ וּבְקוּמֶך: דברים ו ז 2. אֲדֹנִי שְׂפָתֵי תִּפְתָּח וּפִי

תהלים נא יז תהלים נא יז לְרְצוֹן אִמְרֵי פִּי וְהָגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיף יְיָ צוּרִי וְגֹאֵלִי: תהלים יט טו וְגְאֶלִי. 4. תְּהַלֶּה לְדְוִד אֲרוֹמִמְּךְ אֱלוֹהִי הַשֶּׁלֶךְ וַאֲבְרַכְּה שִׁמְךְ לְעוֹלָם וְעֵד:

שַּקּוּן לְּעוֹלְטוּ . תהלים קמה א 5. אַשְׁרֵי תְמִימֵי דָרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרֶת יְיָ: תהלים קיט א

ס. ב.... לְבָל חַי רָצוֹן: תהלים קמה טז

ווורים קבוו טו 7. נֹתֵן לֶחֶם לְבָל בָּשָּׂר בִּי לְעוֹלֶם חַסְדוֹ: קעוקם הויף ו: תהלים קלו כה 8. נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קום

בתולת ישראל נטשה על אַדְמָתָה אֵין מְקִימָה: עמוס ה ב

עמוס ה ב 9. סוֹמֵך יְיָ לְבֶל הַנּפְּלִים וְזוֹמֵף לְבָל הַבְּפוּפִים: . תהלים קמה יד

10. וַיְּעָף אַלִּי אָחָד מִן הַשְּׂרֶפִּים וּבְיָדוֹ רְצְפָּה בְּמֶלְקָחַיִם לְקַח מַעַל הַמִּוְבַחֵ: ישעיהו וו ועוֹד אֵנִי מִדַבֵּר וו. ן כוו יוד קיים ביו בתפלה והאיש גבריאל אָשֶׁר רְאִיתִי בָּחְוּוֹן בַּתְּחַלְּה מְעָרף בִּיעָף נֹגֵעַ אַלִּי בְּעַת מִנְחַת עָרָב: דניאל ט כא 12. וְשָׁר מֵלְכוּת פָּרָס עֹמֵד לְנֶגְדִּי עֶשְׂרִים וְאֶחָד יוֹם וְהַנָּה מִיכָאַל אֲחַד הַשְּׂרִים יְהָבּּוֹז מִיּבְאֵל אֲנוּ וּיִשְּׁיִים הָרִאשׁנִים בָּא לְעָזְרֵנִי וְאֲנִי נוֹתַרְתִּי שָׁם אַצֶּל מִלְכִי פָּרָס: דניאל יגג 13. רְגִזוּ וְאַל תָּחֵטָאוּ בלבבכם מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמוּ סֶלָה: